

ОГЛЯД СТАНУ СИТУАЦІЇ З ВИЗНАННЯ ІНОЗЕМНИХ КВАЛІФІКАЦІЙ РІЗНОГО РІВНЯ ОСВІТИ У ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ

Радіонова Тетяна Олександрівна, аспірант ДДАЕУ

Незважаючи на постійні зусилля в Європі як на регіональному, так і на національному рівнях, з вироблення єдиних загальноприйнятих підходів до вирішення проблем визнання освітніх документів та кваліфікацій, це завдання ще далеке від свого остаточного виконання, хоча Лісабонська Конвенція і заходи в рамках Болонського процесу створюють для цього достатнє концептуально-правове забезпечення і необхідне стимулювання. Зокрема, у листопаді 2019 року було підписано Глобальну конвенцію про визнання кваліфікацій вищої освіти (Париж). Якщо зіставити позиції, займані суб'єктами визнання в різних країнах щодо академічних кваліфікацій з інших європейських країн, то складається надзвичайно строката картина, що важко піддається обґрунтованій класифікації. Слід зазначити при цьому, що позиції окремих країн в цьому питанні, а відповідно використовувані при цьому процедури оцінки і визнання варіюються в залежності від рівня іноземного диплома і від профілю (спеціальності) підтверджується цим дипломом освіти.

Отже, поговоримо про існуючі особливості здійснення визнання основних кваліфікацій вищої освіти. Першочергове завдання тут зводиться до виявлення та ідентифікації цих основних кваліфікацій по кожній країні, рівень яких може розглядатися в якості головного опорного параметра при зіставленні. Зазвичай мова йде про кваліфікацію, що привласнюється ЗВО після 4-річної (рідше 3 річної) програми, що розглядається як цілком закінчена вища освіта.

Інформаційні центри з академічного визнання країн ЄС пропонують наступний список загальноприйнятих і типових дипломів ЗВО про закінчену вищу освіту (публікація "Academic Recognition of Higher Education Qualifications in EC"):

Бельгія – ліценціат (licence); Німеччина – диплом, магістр/перший державний диплом (Diplom/Magister/Erste Staatsprüfung); Данія – кандидат (kandidat); Іспанія – ліценціат (licenciado); Франція – метріз (maitrise); Греція –

птичію (pthuchio); Люксембург – не включено в даний список, тому що тут не присуджують підсумкових дипломів у ЗВО; Італія – лауреа (laurea); Ірландія – бакалавр, магістр (bachelor, master); Нідерланди – доктор (doctoraal); Португалія – ліценціат (licenciado); Великобританія – бакалавр, магістр (bachelor, master).

Те, що Ірландія і Великобританія, на відміну від інших європейських країн, представлені в списку двома дипломами бакалавра і магістра, свідчить про різне розуміння поняття «основна кваліфікація» в англо-саксонській і континентальній системах вищої освіти. Проведений європейськими дослідниками аналіз практики визнання даних дипломів в інших європейських країнах дозволив сформулювати короткі висновки про особливості їх визнання в окремих країнах, які викладаються нижче.

Бельгія оцінює на рівні свого ліценціата (licence):

- французький диплом «метріз» (maitrise) і ступінь ірландського «магістра» (master);
- частина німецьких, італійських і англійських дипломів (master) також визнається на даному рівні, інша частина (в залежності від термінів і типу навчальної програми) не може розглядатися як еквівалентна;
- іспанські та грецькі дипломи оцінюються нижче рівня ліценціата;
- по відношенню до датських, нідерландської і португальської дипломів немає єдиних правил.

Німеччина визнає всі представлені в переліку дипломи як еквівалентні національному, за винятком:

- грецьких, які за окремими спеціальностями також можуть бути визнані еквівалентними;
- британських та ірландських, які визнаються лише на рівні магістра (masters level);
- італійських, які не згадуються зовсім.

Данія розрізняє наступні рівні еквівалентності:

- дипломи, які можна порівняти з національною кваліфікацією кандидата

(Kandidat), при цьому можлива вимога здачі додаткових іспитів. Це відноситься до документів, що видані у Франції, ірландським і британським магістрам (Masters), нідерландським дипломам;

- дипломи, що знаходяться за рівнем між рівнем Vifag/перша частина/ і Hovedfag/друга частина/, в окремих випадках можливе зіставлення з дипломом кандидата. Ця оцінка відноситься до Бельгії і Іспанії;

- порівнювані з Vifag/перша частина/ і в окремих випадках з Hovedfad, при цьому можлива вимога здачі додаткових іспитів. Це відноситься до Італії, до ірландських і британських бакалаврів (bachelors) і до дипломів Греції;

- португальській диплом ліценціата оцінюється тільки як "просунуте навчання" і лише ступінь «местре» (mestre) визнається порівнянною з датським кандидатом.

Іспанія визнає всі представлені в списку дипломи на рівні свого ліценціата, за винятком дипломів Ірландії і Великобританії, з яких визнається лише ступінь магістра. У той же час французький трирічний ліценціат (licence) вважається таким самим з рівнем національного ліценціата (licenciado).

Франція ставиться досить жорстко до всіх представлених у списку дипломів, оцінюючи їх як "3-х-4-х літню університетську освіту" (магістри Ірландії і Великобританії). Єдиним винятком є німецькі дипломи, власникам котрих, завдяки наявності двостороннього договору про визнання, гарантується надходження на третій цикл, а самі дипломи, таким чином, оцінюються на рівні «Метріз».

Великобританія визнає:

- французький «Метріз» і ірландського магістра на рівні британського магістра;

- дипломи з Бельгії, Німеччини, Нідерландів та Португалії розглядаються зазвичай на рівні бакалавра, але іноді відносяться і до рівня магістра;

- датські, грецькі, італійські та іспанські дипломи розглядаються на рівні бакалавра.

Греція

- не має єдиного підходу до оцінки дипломів Італії, Іспанії та Португалії;

- дипломи інших європейських країн розглядаються на рівні національного

«птичіо»; виняток становлять Ірландія і Великобританія, для яких на рівні «птичіо» визнається ступінь магістра.

Італія

- на рівні основного національного диплома визнає всі дипломи (для Ірландії і Великобританії ступінь магістра) після порівняльного аналізу програм підготовки. Виняток становлять грецький диплом «птичіо» і іспанський «ліценціат», щодо яких можуть висуватися додаткові вимоги;

- при певних умовах британський бакалавр також може бути визнаний на рівні італійського «лауреа».

Ірландія

- розглядає всі дипломи Великобританії на рівні однойменних національних;

- датська університетська кваліфікація «лікар» зіставляється з місцевим магістром;

- рівень датських і португальських дипломів оцінюється між рівнем бакалавра і магістра;

- трирічний французький ліценціат оцінюється на рівні бакалавра, а «метріз» – на рівні магістра.

Нідерланди поділяють всі дипломи на ті, що звільняють від докторських іспитів (doctoraal examen), і ті, що звільняють в певних умовах. До перших, тобто розглядаємих на рівні національного доктора, відносяться наведені раніше основні дипломи Бельгії, Німеччини, Данії, Ірландії (магістр), Великобританії (магістр). До другої групи, що визнається з певними умовами, належать дипломи Франції, Греції, Італії, Португалії. Іспанії.

Португалія

- не має єдиного підходу до оцінки дипломів Данії, Греції, Італії, Ірландії, Німеччини;

- основні дипломи інших країн – розглядаються на рівні національного ліценціата;

- британська ступінь бакалавра з відзнакою також оцінюється на рівні ліценціата.

Таким чином, за винятком французького ліценціата в Іспанії і британського

бакалавра в Португалії, ніякі інші іноземні дипломи не оцінюються вище рівня національних (якщо зіставляти за термінами навчання). Навпаки, в більшості країн іноземні дипломи в кращому випадку розглядаються на паритетних засадах з національними. У той же час спостерігається протиріччя між Великобританією та Ірландією, з одного боку, і країнами континентальної Європи, з іншого. Країни континентальної Європи майже повсюдно сприймають ступінь магістра (Master degree), а не ступінь бакалавра (Bachelor) як диплом, відповідний своєму національному диплому про завершену вищу освіту. Протилежної точки зору дотримуються Великобританія та Ірландія, які не гарантують безумовного визнання на рівні магістра жодному з континентальних дипломів (виняток – французький «метріз» в Великобританії). У питанні оцінки іноземних освітніх кваліфікацій кожна країна прагне, перш за все, не допустити пониження рівня своїх власних кваліфікацій в зіставленні з іноземними, і така позиція видається цілком природною. Що ж стосується загальних підходів, що в тій чи іншій мірі виявляються в Європі щодо документів про освіту окремих країн, то в цілому в країнах Північної і Західної Європи при оцінці дипломів спостерігається тенденція занижувати рівень дипломів Південно-Європейських країн. Ця тенденція іноді проявляється навіть в самооцінці своїх дипломів країнами Південної Європи.

Джерела та література

1. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/165>
2. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/poslugi/viznannya-inozemnih-dokumentiv>
3. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://naric.in.ua/about-nostrification.html>
4. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>